

Kepan vetoamus palmuöljydieselin välttämiseksi

Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry vetoaa Helsingin kaupunkiin ja Helsingin seudun liikenteeseen, jotta palmuöljyä sisältävää dieseliä ei hyväksyttäisi joukkoliikenteen polttoaineeksi. Palmuöljyn kasvava tuotanto biopolttoaineeksi aiheuttaa ympäristöongelmien lisäksi pahoja sosiaalisia ongelmia. Se heikentää miljoonien ihmisten ruokaturvaa, sillä biopolttoaineiden tuotanto kilpailee ruuan tuotannon kanssa samoista resursseista, kuten viljelymaasta ja vedestä.

Ruuan hinta voi tulevan vuosikymmenen aikana nousta jopa 40 prosenttia, arvioivat OECD ja YK:n ruoka- ja maatalousjärjestö FAO eilisessä "Agricultural Outlook 2010-2019" -raportissaan. Nousupaineet johtuvat osin vaurastuvien kehitysmaiden kysynnän kasvusta, mutta raportin mukaan toinen suuri tekijä on biopolttoaineiden tuotanto. Viljelykasvien käyttö polttoaineiden tuotantoon oli yksi syy ruuan hintatason huomattavaan nousuun muutama vuosi sitten.

Ruuan kallistuminen iskee kipeimmin kehitysmaiden kaupunkien köyhiin, jotka kuluttavat normaalistikin 50–70 prosenttia tuloistaan ostamaansa ruokaan. Viljelykasvien kuten palmuöljyn käyttö polttoaineiden valmistukseen lisää myös ruokakasvien hintojen vaihtelua, sillä se kytkee ne fossiilisten polttoaineiden markkinoiden heilahteluun. Tällaiset äkilliset hinnannuutokset ovat haitallisimpia kaikkein köyhimmille.

Energiakasveja kuten palmuöljyä viljellään pääasiassa suurilla plantaaseilla, jotka keskittävät maanomistusta ja heikentävät pienten maaseutuyhteisöjen elinolosuhteita. Tuotannossa mukana olevat pienviljelijät saavat öljypalmujensa hedelmistä harvoin markkinahintaa. Koska jalostuksen täytyy tapahtua vuorokauden sisällä hedelmäterttujen poimimisesta, pienviljelijöillä ei ole paljon valinnanvaraa sen suhteen, kenelle he tuotteensa myyvät. Monet pienviljelijät ovat myös pahoin velkaantuneet palmuöljy-yhtiöille ensimmäisen kahdeksan vuoden aikana, jolloin vasta istutetut öljypalmut eivät vielä ole tuottoisia.

Plantaasien olot täyttävät harvoin säällisen työn tunnusmerkit. Palmuöljyn tuottajat väittävät, että viljelmien perustaminen tuo köyhille alueille työtä ja varallisuutta. Paikallisten kansalaisjärjestöjen mukaan plantaaseilla työskenteleville maksetaan usein alle minimipalkan ja myrkyllisiä aineita käsitellään ilman riittäviä suojavarusteita. Pääosa viljelmien työläisistä elääkin köyhyysrajan alapuolella ja lapsia työskentelee vanhempiensa rinnalla. Esimerkiksi Kepan vieraillemalla nicaragualaisella palmuöljyplantaasilla työolot ovat niin kehnot, etteivät lähialueen köyhät ihmiset tartu työtarjouksiin, vaan työntekijöistä 65 prosenttia on rekrytoitu muista maakunnista. Siirtotyöläisten käyttö on hyvin yleistä myös Kaakkois-Aasian palmuöljyplantaaseilla.

Palmuöljyplantaaseja ja -jalostamoja perustetaan pääasiassa ulkomaisella rahalla. Esimerkiksi Kaakkois-Aasian tuotantohankkeet on toteutettu pääasiassa pääomalla, joka on ollut peräisin länsimaista sekä Kiinasta ja Intiasta. Tuotantoon tarvittavia sijoituksia houkutellessaan moni kehitysmaa tarjoaa yrityksille veroalennuksia tai määräaikaista verovapautta. Kansainväliset polttoaineryitykset ovat käyttäneet tilannetta hyväksi, ja monet biopolttoainejalostamot sijaitsevat verovapailla vyöhykkeillä. Raaka-aineet jalostetaan polttoaineiksi useimmiten vasta teollisuusmaissa. Näin voitot karkaavat ulkomaille.

Kepa vetoaakin Helsingin kaupunkiin ja Helsingin seudun liikenteeseen, että ne osaltaan pidättäytyisivät käyttämästä ruokakasveista tuotettuja biopolttoaineita kuten palmuöljypohjaista biodieseliä. Biopolttoaineiden köyhyys- ja ympäristövaikutukset on saatava kuriin, ennen kuin niitä aletaan laajamittaisesti käyttää liikenteessä.

Lisätietoa

Kehityspoliittinen asiantuntija Tytti Nahi
tytti.nahi@kepa.fi